

עדיפות לאומית לפריפריה

בהחלטה מס' 3960 מיום 24 באוגוסט 2008, קבעה הממשלה כי הפריפריה (כהגדרתה בהחלטת הממשלה) היא אזור בעל עדיפות לאומית. בהתאם לכך תקדם הממשלה את אזור הפריפריה בתחומי פעילותה, ובכלל זה בתחום החינוך, התעשייה, השלטון המקומי, התעסוקה והתשתיות, כמפורט בהחלטות הממשלה 3961 עד 3976 לעניין קידום ועידוד הפריפריה, ותפעיל את כלי המדיניות הקבועים באותן החלטות, לרבות לעניין הסטת משאבים לאזור הפריפריה ומתן הטבות כלכליות.

במסגרת התכנית ובהתאם לפירוט המובא בהחלטות הממשלה לעניין קידום ועידוד הפריפריה, תעניק הממשלה לאזור הפריפריה עדיפות ממשית על פני אזורים אחרים. התכנית לקידום ועידוד הפריפריה, כמפורט בהחלטות הממשלה השונות, לרבות הקצאת המשאבים ומתן ההטבות הכלולות בה, תיכנס לתוקף החל ביום 1 בינואר 2009. זאת בכפוף לקבלת אישורה של הכנסת להצעת חוק אזורי עדיפות לאומית התשס"ז-2007, אשר הוגשה לכנסת מטעם, ולאחר ששר האוצר הודיע לממשלה כי ניתן להפעיל את התכנית ולהתחיל ביישומה בעקבות קבלתו של החוק.

נתוני רקע

נתוני האוכלוסייה

- במרכזה, מדינת ישראל היא בין המדינות הצפופות ביותר במערב (נתוני למ"ס).
- הפריפריה הגיאוגרפית (נגב, גליל) היא עתודת השטח המשמעותית היחידה האפשרית לפיתוח מהותי בעשורים הקרובים.

סך הכול אוכלוסייה ביישובי הפריפריה – 1,423 אלפי תושבים, שהם כ-70% מאוכלוסיית המדינה

באחוזים	חלק יחסי מהמגזר במדינה (באלפים)	באחוזים	חלק יחסי באוכלוסיית התכנית (באלפים)
17	912	64	912
			סך הכול אוכלוסייה יהודית ביישובי הפריפריה
37	511	36	511
			סך הכול אוכלוסייה לא יהודית ביישובי הפריפריה

נתונים כלכליים-חברתיים

הסולם הסוציו-אקונומי

- 86% מכלל האוכלוסייה היהודית בנגב ו-62% מהאוכלוסייה היהודית בצפון משתייכים לרמה 4-5 בסולם הסוציו-אקונומי, זאת לעומת 13% בלבד במרכז הארץ.
- 2% בלבד מהאוכלוסייה היהודית בנגב ו-35% מהאוכלוסייה היהודית בצפון משתייכים לרמה 6-7 בסולם הסוציו-אקונומי, זאת לעומת 42% במרכז הארץ.
- 100% מאוכלוסיית הבדואים בנגב ו-82% מהאוכלוסייה הערבית בצפון, משתייכים לרמה הסוציו-אקונומית הנמוכה ביותר – סולם 1-3, זאת לעומת 42% מן האוכלוסייה הערבית במרכז הארץ.
- 0% מהאוכלוסייה הבדואית בנגב ו-15% בלבד מהאוכלוסייה הערבית בצפון משתייכים לרמה 4-5 בסולם הסוציו-אקונומי, זאת לעומת 50% מן האוכלוסייה הערבית במרכז הארץ.

השכר הממוצע לשכיר (נתוני 2006)

ממוצע ארצי	7,576 ש"ח
דרום	5,399 ש"ח
צפון	4,906 ש"ח
ערבים בצפון	3,784 ש"ח
בדואים בנגב	3,582 ש"ח

זכאות לתעודת בגרות (נתוני 2006)

ממוצע ארצי	53.8% (נתוני 2005)
צפון	50.8%
דרום	50.6%
ערבים בצפון	45.4%
בדואים בדרום	41.9%

עמידה בדרישות הסף לקבלה לאוניברסיטה (מתוך הזכאים לתעודת בגרות – נתוני 2006)

ממוצע ארצי	45.7% (נתוני 2005)
צפון	40.7%
דרום	38.6%
ערבים בצפון	33.6%
בדואים בנגב	24.9%

פיתוח הפריפריה – הרציונל הלאומי-אסטרטגי

פיתוח הפריפריה הוא צורך לאומי חיוני למדינת ישראל, והוא מהווה מסד חשוב ביותר בחיזוק חוסנה הלאומי של מדינת ישראל. ההתמקדות נעשית בארבעה נדבכים מרכזיים:

צמצום פערים סוציו-אקונומיים ומתחים אתנו-לאומיים

בין אוכלוסיית הפריפריה לבין אוכלוסיית מרכז המדינה, קיימים פערים משמעותיים במספר פרמטרים כלכליים-חברתיים מרכזיים. מלבד התועלות הכלכליות שיהיו לפיתוח הפריפריה, לצמצום המשמעותי של פערים אלו יש חשיבות גדולה בחיזוקה של מדינת ישראל. הפערים הקיימים כיום גורמים למתחים הפוגעים במרקם החברתי של המדינה, ובתורם מובילים ליצירת 'מעגל שוטה' שבמסגרתו מוקצנים המתחים, מתרחשת פגיעה במרקם החברתי וחוזר חלילה. למעגל זה יש השלכות חמורות הן במישור החברתי והן במישור הכלכלי. צמצום של פערים אלו יביא לצמצום המתחים, למיצוי טוב יותר של ההון האנושי המצוי בפריפריה, ובתהליך הדרגתי ישפר את החוסן הלאומי.

גם בנגב וגם בגליל חיות אוכלוסיות לא יהודיות בהיקפים משמעותיים: בגליל מהווה האוכלוסייה הערבית כמחצית מתושבי האזור כולו. בנגב – כרבע מאוכלוסיית האזור משתייכת למגזר הבדואי. הפיגור בהתפתחות הכלכלית של אזורים אלו ביחס למרכז המדינה, והעובדה כי הפערים הסוציו-אקונומיים בולטים באוכלוסיות אלו, מובילים ליצירת מתחים על רקע אתני ולאומי. מעבר למחיר הכלכלי של אי השתלבות ראויה של אוכלוסיות אלו במעגל החיים הישראלי באופן מלא, יש בצמצום המתחים האמורים תרומה אמיתית לחוסנה הלאומי של המדינה.

ניצול יעיל של משאב הקרקע

אוכלוסייתה של מדינת ישראל מרוכזת בעיקר במרכז הארץ. במצב הנוכחי קיים פער בלתי סביר בין עתודות הקרקע הפנויות של מדינת ישראל לבין האוכלוסייה המצויה בהן. קביעה זו נכונה בעיקר לאזור הנגב, המהווה כ-60% משטחה של המדינה אך מאוכלס ב-9% לערך מאוכלוסייתה.

בהיות הקרקע משאב סופי ובלתי מתחדש, יש לניצולו היעיל של משאב זה חשיבות עצומה. במונחי מדינת ישראל, ניצול יעיל של משאב הקרקע משמעותו – הפניית משאבים, כלים ומאמצי פיתוח לכיוון הפריפריה, בעיקר לנגב. עתודות פיתוח הקרקע של מדינת ישראל מצויות בנגב ובגליל. פיתוח הפריפריה יסייע להביא לאופטימיזציה של השימוש בקרקע.

שיפור פריסתם הגיאוגרפית של הנכסים האסטרטגיים של מדינת ישראל

מרבית הנכסים האנושיים, הכלכליים, התרבותיים והביטחוניים של מדינת ישראל מרוכזים במרכז הארץ, בדגש על רצועת חוף צרה יחסית ובעלת אורך מצומצם למדי. הגם שריכוזם של חלק מן הנכסים האמורים תורם ליצירת 'מרכז כובד' חיובי, הרי שבמציאות הנוכחית הוא מהווה חולשה מובנית. לנוכח המציאות הביטחונית שבה מצויה מדינת

ישראל (בהווה ובטווח החיזוי הנראה לעין) ולנוכח האיומים העיקריים הניצבים בפניה, ריכוזם של נכסי המדינה באופן הקיים כיום הוא נקודת תורפה בעלת תוצאות אפשריות חמורות. פיזורם של הנכסים האסטרטגיים הוא הכרח שיביא לחיזוק חוסנה הלאומי של ישראל.

ניצול נכסים קיימים

מרכיב חשוב בחוסנה הלאומי של מדינה הוא שימוש מושכל בנכסים הקיימים ברשותה ומינופם להשגת מטרותיה, בין אם כלכליות ובין אם חברתיות או אחרות.

בנגב ובגליל קיימים נכסים רבים שהתפתחו במהלך השנים, רובם באמצעות תמיכה של ממשלות ישראל לאורך השנים, והשקעת משאבים תקציביים ואחרים. בין אלו ניתן למנות אוניברסיטאות ומוסדות השכלה גבוהה אחרים, בתי חולים, תעשייה כימית ותעשייה מתקדמת אחרת ונכסי טבע, נוף ומורשת. פיתוח הפריפריה יאפשר ניצול מיטבי של נכסים קיימים אלו וימנף את השפעתם הכלכלית והחברתית.

פיתוח הפריפריה – הרציונאל הכלכלי

אי שוויון בפוטנציאל ההזדמנויות בתעסוקה – הפער בפוטנציאל ההזדמנויות בין הפריפריה למרכז מתבטא בנתוני התעסוקה (שיעור המועסקים ושכרם). תפקיד הממשלה הוא לפעול לצמצום אי שוויון בפוטנציאל ההזדמנויות. הטיפול צריך להתמקד בהסרת החסמים המונעים את יצירת הפוטנציאל ואת מימושו.

הגדלת הצמיחה – הצורך בחיזוק הפריפריה נובע אף מאובדן הצמיחה הנגרם מהפער בין הפוטנציאל לבין מימושו, ומכאן שהצורך לחזק את הפריפריה נועד להוות זרז לצמיחת המשק. מימוש עיקרון זה מחייב בחירה נכונה של הכלים. חיזוק הפריפריה הוא אמצעי להסרת חסמי הצמיחה והחסמים העומדים בפני מימוש פוטנציאל הצמיחה בפריפריה.

שמירה על היעדים הפיסקאליים – העלות המשקית הכרוכה בפריצת היעדים הפיסקאליים גבוהה מהתועלת הצפויה מההשקעה בפריפריה.

חיזוק העצמאות הכלכלית של הפריפריה – ייעשה באמצעות יצירת תשתית שתקטין בטווח הארוך את התלות בסיוע ממשלתי.

ניצול יעיל של המשאבים הלאומיים, לרבות קרקע, השקעות עבר ועלויות שקועות – ההתפתחות העתידית של מדינת ישראל מחייבת התפתחות לכיוון הפריפריה, בשל קיומם של משאבים לאומיים בלתי מנוצלים ומשום שבפריפריה מצויות עתודות הקרקע לפיתוח בראייה ארוכת טווח.

הכלים למימוש התכנית

חיזוק באמצעות תעסוקה – חיזוק הפריפריה יתבטא בטווח הארוך בשיפור בנתוני התעסוקה: גידול במספר ובשיעור המועסקים ועלייה בפריון הייצור שתאפשר עלייה בשכר. כלי המדיניות יכוונו להסרת החסמים העומדים בפני מימוש יעד זה.

מדיניות ארוכת טווח – מכיוון שהביטוי לחיזוק הפריפריה הוא בטווח הארוך, הטיפול יתמקד בחסמים ולא בתוצאות. כלי המדיניות יהיו כלי מדיניות ארוכת טווח. פעולות הטווח הארוך נועדות לצמצם את הצורך בהתערבות בטווח הקצר. פעולות שיעשו בטווח הקצר ייגזרו מהיעדים ארוכי הטווח תוך ניצול יעיל של השקעות קודמות ותהליכים קיימים.

עידוד צמיחה בת קיימא של הפריפריה ממקורות פרטיים ולא מהגדלת הסקטור הציבורי – המשאבים יופנו לפריפריה באמצעות תיעדוף לאומי.

שמירה על יציבות המטרופולינים שמחוץ לפריפריה – התכנית הממשלתית לא נועדה להחליש את מרכז הארץ אלא לחזק את הפריפריה, בין היתר באמצעות מיצוי היתרונות היחסיים הגלומים בה.

העוגנים הכלכליים והכיוונים המרכזיים

מיקוד בשיפור השירותים הציבוריים – מכיוון שהמיקוד הוא בטווח הארוך, כלי המדיניות הממשלתיים יתרכזו בשירותים ציבוריים בסיסיים ואין חולק על כך שיש לספקם. המטרה היא להשיא את התשואה הלאומית על ההשקעה הממשלתית בכלים אלה, השקעה המביאה בחשבון את ההצדקות הכלכליות שלעיל.

יתר על כן, התמקדות בכלי מדיניות בסיסיים לטווח הארוך מצמצמת את הצורך להתמודד עם חוסר הוודאות ועם ההשפעה של שינויים אקסוגניים, כגון שינויים טכנולוגיים שיצמצמו את השפעת המרחקים על שוק העבודה וכד'.

ריכוז מאמץ – חשיבות מיקוד המאמץ בפריפריה רבה אף מחשיבות המיקוד במרכז, וזאת עקב הסיכון הגבוה יותר שיש להשקעה בפריפריה והצורך ליצור מסה קריטית של השקעות ומהלכי מדיניות מקבילים.

סנכרון ויצירת סינרגיה בין כלי המדיניות השונים – כל כלי מדיניות שיוצע, יוצג בהקשר של כלי המדיניות הרלוונטיים האחרים.

מימוש פוטנציאל השקעות עבר לפני יצירת עלויות חדשות – הממשלה השקיעה בעבר בפריפריה. בבחירת האמצעים בעתיד יש להביא לניצול יעיל של התשתיות הקיימות, כגון בי"ח סורוקה ואוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע, ושל הביצוע, כגון העתקת בסיסי צה"ל לנגב.

טיפול אזורי – על מנת להבטיח טווח השפעה רחב, יש לבחור כלים המציעים טיפול לאזור כולו ולא ליישוב יחיד.

הגדרת אזור הפריפריה

בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3960 מיום 24 באוגוסט 2008, הפריפריה מוגדרת באמצעות מדד שנקבע על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לעניין זה ומתבסס בעיקר על מרחק האזור מריכוזי אוכלוסייה וממרכז הארץ ועל תכנון פריסת האוכלוסייה ברחבי המדינה.

פירוט בנושא זה ניתן למצוא באתר הלמ"ס: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=200824160.

הרשויות המקומיות הנכללות באזור הפריפריה:

- רשויות מקומיות הנכללות באשכולות 1-4 במדד הפריפריה
- רשויות מקומיות הנכללות באשכול 5 במדד הפריפריה, והנמנות עם הרשויות המקומיות שעליהן חלה החלטת ממשלה מס' 4415 מיום 20 בנובמבר 2005 ('תכנית לאומית אסטרטגית לפיתוח הנגב').

יעדי פיתוח הפריפריה

יעד האוכלוסייה – הגדלת האוכלוסייה באזור הפריפריה בהתאם לתחזית שהוגדרה במסגרת תמ"א 35, כמפורט להלן:

יישובי הפריפריה בצפון המדינה – תוספת של 370 אלף תושבים לערך עד שנת 2020.

יישובי הפריפריה בדרום המדינה – תוספת של 336 אלף תושבים לערך עד שנת 2020.

יעד התעסוקה – הגדלת אפשרויות התעסוקה באזור הפריפריה בהתאם ליעדי האג'נדה הכלכלית-חברתית, כאמור בהחלטת ממשלה מס' 1586 מיום 22 באפריל 2008 וליעדי התכנית לקידום הנגב כאמור בהחלטת ממשלה מס' 4415 מיום 20 בנובמבר 2005:

יישובי הפריפריה בצפון המדינה - העלאת מספר המועסקים בכ-220 אלף עד שנת 2020

יישובי הפריפריה בדרום המדינה - העלאת מספר המועסקים בכ-136 אלף עד שנת 2020.

עיקרי התכנית

כפי שהוצג בפני הממשלה, תכנית זו הינה נדבך נוסף בפעילות הממשלה בתחומים השונים, לרבות תחומי עידוד התעסוקה וצמצום העוני, אי לכך היא אינה מחליפה תכניות קיימות בתחום זה אלא משתלבת בהשגת מטרותיהן.

הקמת מנגנון מנהלי ליישום ולקידום תכנית הפריפריה

- הקמת מטה לפיתוח הפריפריה, אשר יחל את פעילותו במועד כניסתה לתוקף של התכנית לקידום ועידוד הפריפריה.
- מינוי מרכז וצוות של שלושה עובדים, אשר יקדמו את החלטות הממשלה ויבצעו את הפעולות הנדרשות לקידום עבודת המטה בהתאם להנחיותיו.

תחבורה

- שדרוג כביש 31 לכביש דו-מסלולי בקטע להבים-ערד. ביצועו של הפרויקט יחל לא יאוחר משנת 2010.
- שדרוג כביש 40 לכביש דו-מסלולי בקטע צומת אהלים - צומת הנגב. השלמת הפרויקט תיעשה טרם מעבר בסיסי צה"ל לאזור צומת הנגב.
- בחינת הטכנולוגיות האפשריות להפעלת מערכת הסעת המונים בבאר שבע; בחינת הכדאיות הכלכלית וקביעת הטכנולוגיה שבאמצעותה תופעל המערכת עד 1 ביוני 2009.
- בחינת הטכנולוגיות האפשריות להפעלת מערכת הסעת המונים בין חיפה לכרמיאל, בהתבסס על בחינת הכדאיות הכלכלית ותוך בחינת ממשק המערכת עם פיתוח הכבישים לאורך התוואי; קביעת הטכנולוגיה שבאמצעותה תופעל המערכת עד 1 במרס 2009.

קרן חלוקת תשלומי ארנונה

הקמת קרן שאליה יועברו בכל שנת כספים תשלומים ממשרדי הממשלה, ממערכת הביטחון ומחברות שבהן לממשלה בעלות של לפחות 90%. הכספים יוקצו במלואם לרשויות המקומיות ויבואו במקום חיובם של גופי הממשלה בתשלומי ארנונה.

מיקוד תקציבי הפיתוח והתקציבים המיוחדים הניתנים לרשויות המקומיות בפריפריה

- חלוקת מענקי הפיתוח של משרד הפנים, כך שהיקף תקציב הפיתוח שיועבר לרשויות המקומיות הנכללות בפריפריה, לא יפחת מ-80% מכלל תקציב הפיתוח בכל אחת משנות התקציב 2009 ו-2010.
- חלוקת המענקים המיוחדים של משרד הפנים, כך שהיקף תקציב המענקים המיוחדים שיועבר לרשויות מקומיות הנכללות בפריפריה, לא יפחת מ-80%, בכל אחת משנות התקציב 2009 ו-2010.

סדנאות אימון אישי ותכניות הכשרה למנהלי רשויות מקומיות

מימון של כ-400 סדנאות אימון אישי לראשי רשויות ולעובדי רשויות בכירים. הסדנאות ייערכו ברשויות המקומיות הנכללות בפריפריה.

פיתוח תשתיות תיירות באזורי הפריפריה

הפניית תקציב של 30 מיליון ש"ח לפיתוח תשתיות תיירות בשנים 2009 ו-2010 באזורים בעלי פוטנציאל תיירותי אשר נכללים באזורי הפריפריה.

קידום ופיתוח ענפי התעשייה והשירותים בפריפריה

- הקמת אזורי תעשייה מרחביים.
- הקמת איגוד ערים לאזורי התעשייה המרחביים, שינהל את אזורי התעשייה גם אם אלו אינם סמוכים גיאוגרפית.
- פיתוח וניהול שוטף של אזורי התעשייה המרחביים באמצעות זכיון.
- הקצאת תמיכה במסגרת תכנית לעידוד התעסוקה בפריפריה בדרך של סבסוד שכר במשך שלוש שנים, תוך מתן עדיפות למפעל הממוקם באזור תעשייה מרחבי ולמפעלים קטנים ובינוניים.
- עידוד הקמת מרכזי פיתוח של חברות גדולות בדרך של סבסוד שכר במשך שלוש שנים.
- הפעלת מסלול למתן מענקים למפעלים בתחום התעשייה המסורתית או המעורבת באזור הפריפריה, במטרה לעודד אימוץ טכנולוגיות חדישות ורכישת ידע לייצור מוצר חדש.
- תיקון התקנות לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה (כללים בדבר תוספת לשיעור מענק באזורי עדיפות), התשס"ג-2003, באופן שהתוספת למענק תינתן רק באזור הפריפריה ושיעורה יעמוד על 25%.
- בחינת הקמתו של מכון מחקר נוסף בתחום התעשייה המסורתית והמסורתית-מעורבת באחד מאזורי התעשייה המרחביים.
- הקצאת תקציב ייעודי לתמיכה בפרויקטים של מחקר ופיתוח בתחום התעשייה המסורתית תוך מתן העדפה לפריפריה.
- גיבוש תכנית לשדרוג יכולות של עסקים קטנים ובינוניים, בכלל זה קבלני משנה של התעשייה העילית ושל חברות מתחום התעשייה המסורתית או המעורבת הממוקמות בפריפריה.
- הפעלת תכנית מאגדים אזורית לתעשייה המסורתית או המעורבת – מתן סיוע להקמתם ולהפעלתם של מאגדים המונים לפחות חמש חברות מהתעשייה המסורתית או המעורבת אשר ממוקמים בפריפריה ומבצעים קידום פעילות כלכלית, ייצורית ותעשייתית.
- בחינת האפשרות לסייע בהקמתה של קרן הון פרטית אחת או יותר, אשר תשקיע בחברות תעשייה מסורתית או מעורבת שהן עסקים קטנים או בינוניים באזור הפריפריה.
- בחינת הוראות המיסוי הקיימות היום בחוק לעידוד השקעות הון.

פעולות לעידוד התעסוקה בפריפריה

- הרחבת מסגרות ההכשרה המקצועית לנוער באזור הפריפריה בשנות הלימוד תש"ע ותשע"א, כך שמספר התלמידים במסגרות אלה יגדל בהדרגה במהלך שנים אלה ב-1,000 תלמידים.

- תמיכה ברשויות מקומיות באזור הפריפריה לצורך בניית 30 מעונות יום חדשים באותם אזורים, וזאת על מנת להרחיב, בשנות הלימוד תש"ע ותשע"א, את היצע מעונות היום לגילאי 0-3, כך שמספר הפעוטות והתינוקות בגילים אלו באזורי הפריפריה המשתייכים למערכת מעונות היום בפיקוח משרד התמ"ת, יגדל ב-2,000.
- הרחבת אזור העיר אשקלון ושדרות בו פועלת תכנית 'אורות לתעסוקה', באופן שיכלול יישוב או יישובים נוספים מאזור הפריפריה הדרומית.
- הקצאת 10 מיליון ש"ח בשנת התקציב 2009 להמשך פעילות מרכז תעסוקה למגזר הבדואי בדרום (בהמשך החלטה מס' 747 מיום 27 בנובמבר 2006).

תשתיות מים בערבה

הכנת תכנית להגדלת היצע המים השפירים לערבה הדרומית ולערבה התיכונה, לשיפור אמינות אספקת המים ולשיפור איכותם.

חינוך

- הכללתם ברפורמה של כל בתי הספר ביישובי הפריפריה המועמדים לכניסה לרפורמת 'אופק חדש' בשנת הלימודים תש"ע.
- תמיכה בתנועות ובארגוני נוער – לעניין חלוקת התקציב, הוגדר כי משקלו של חניך בפריפריה יהיה שווה ל-1.5 ממשקל חניך אחר; קביעה לפיה 15% מתקציב תקנות התמיכה של משרד החינוך יחולקו בהתאם לפעילות התנועה או הארגון ביישובי פריפריה ובהתאם לפתיחת סניפים ביישובי הפריפריה.
- הגדלת הסיוע הניתן בשכר דירה לעובדי הוראה בכלל יישובי הפריפריה.
- הרחבת הזכאות בגין מגורים והוראה ביישובי הפריפריה – החל משנת 2009, מורים העוברים ללמד ביישובי הפריפריה ורוכשים בעקבות המעבר דירת מגורים ביישוב, ייהנו מסיוע במימון עלות רכישת הדירה בדומה לסיוע הניתן לשכר דירה.
- גיבוש והפעלת תכנית מפורטת לפיתוח מקצועי ומשיכת מורים ומנהלים מצטיינים ליישובי הפריפריה; ליווי ופיתוח של צוותי ההוראה ביישובי הפריפריה; תכנית לאיתור סטודנטים מצטיינים במהלך הכשרתם כעובדי הוראה. בתכנית זו יושם דגש מיוחד על קידום עובדי ההוראה במוסדות החינוך הבדואיים.
- הקצאת שעות העשרה לגני ילדים (שחל עליהם חוק לימוד חובה, תש"ט-1949) ביישובי הפריפריה. בגנים אלו יתקיים יום לימודים בן תשע שעות לימוד כולל שעות העשרה ארבעה ימים בשבוע.
- החלת יום חינוך ארוך, החל מיום 1 בספטמבר 2009, בכל היישובים הנכללים בדירוג 1 באשכול למ"ס סוציו-אקונומי.
- החלת לימוד חובה על גני הילדים לגילאי 3-4 ביישובים מאזור הפריפריה מאשכולות למ"ס סוציו-אקונומי 3.
- יישום חוק לימוד חובה החל משנת הלימודים תש"ע על כיתות י"א וכיתות י"ב באופן הדרגתי, כך שיחול תחילה על כל התלמידים בבתי הספר ביישובי הפריפריה ורק לאחר מכן תורחב פריסתו לאזורים אחרים עד להחלתו על כלל התלמידים בארץ.

- הקצאת 30 מיליון ש"ח להפעלת תכנית להרחבת הנגישות של תלמידים ביישובי הפריפריה לחינוך בלתי פורמאלי, ובכלל זה פעילויות כגון הצגות, טיולים ופעילות במסגרת תנועות נוער.
- הקצאת התקציב המיועד לבינוי כיתות לימוד חדשות באופן דיפרנציאלי בהתאם למדד משולב שתקבע שרת החינוך. המדד יבטא את מיקום הרשויות המקומיות במדד הפריפריה וכן את איתנותה הכלכלית של הרשות המקומית.

קרן איזון לכספי היטל השבחה

הקמת קרן איזון לכספי היטל השבחה וחלף היטל השבחה שבמסגרתו תיקבע חובת הרשויות המקומיות ומינהל מקרעי ישראל להעביר אליה חלק מתקבולי היטל השבחה וחלף היטל השבחה. הכספים יחולקו לרשויות המקומיות בהתאם לנוסחה שתקבע על ידי שר הפנים ושר האוצר.

צעדים ליישום יעדי האוכלוסייה בתמ"א 35

יישום מדיניות שבמסגרתה משרדי הממשלה הנוגעים בדבר לא יזמו ולא יקדמו במוסדות התכנון תכניות חדשות שמטרתן שינוי ייעוד של קרקע שאינה מיועדת לצורכי פיתוח בתכניות התקפות לייעוד מגורים ולייעודי תעסוקה במחוז המרכז בשנים 2009-2121.

הסדרת התיישבות הבדואים בנגב

הממשלה הודיעה לוועדת גולדברג על כוונתה להעמיד תקציבים ומשאבי קרקע בהיקף משמעותי לצורך הסדרת תביעות הבעלות של הבדואים על קרקעות בנגב. זאת לאחר הגשת המלצות ועדת גולדברג ובחינתן על ידי הממשלה וגיבוש תכנית מפורטת בהתאם.

מיקוד תקציב בניית מוסדות ציבור ביישובי הפריפריה

הקמת מוסדות ציבור לבנייה חדשה מתקציב משרד הבינוי והשיכון, בהתאם לתקן ברודט או לתקן 100 ברשויות המקומיות בפריפריה אשר אינן גובות היטל לבניית מוסדות ציבור.

העתקת מחנות צה"ל לנגב

- העתקת מחנות צה"ל לנגב תבצע בהתאם ללוח הזמנים הבא:
 - יחידות חיל המודיעין למתחם לקית-עומר – עד ליום 31 בדצמבר 2015.
 - יחידות התקשוב לקריית המדע בבאר שבע – עד ליום 31 בדצמבר 2017.
- הקמת ועדת היגוי עליונה בראשות מנכ"ל משהב"ט והממונה על התקציבים, אשר תפעל לביצוע המהלך בלוח הזמנים הקצר האפשרי; תתאם את מהלך העברת מחנות צה"ל לנגב עם משרדי הממשלה הרלוונטיים; ותפעל למיצוי פוטנציאל המהלך מבחינת תרומתו לכלכלת הנגב ולעמידה ביעדי הממשלה ביחס לאזור הפריפריה.

